28

Q. D. B. V.

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS DE

URTICIS

QUAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DOMINO

VVILHELMO HENRICO

DUCE SAXONIÆ JULIACI CLIVIÆ AC MONTIUM

ANGARIÆ ET WESTPHALIÆ e. r.

PRÆSIDE

JO. HADRIANO SLEVOGTIO

HEREDITARIO in Ober-Roßla

MED. D. AN. CHIR. ET BOT. P.P.

IDEMQUE MED. DUC. PROV.

PATRONO PRAECEPTORE

AC PROMOTORE SUO

GRATA MENTIS SUBMISSIONE VENERANDO

PRO LICENTIA

SUMMOS IN MEDICINA HONORES

ET PRIVILEGIA

RITE CAPESSENDI

PUBLICÆ ERUDITORUM DISQUISITIONI

TRADIT

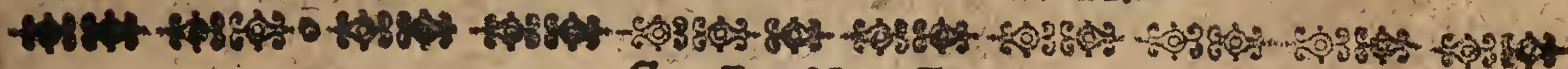
JOANNES MELCHIOR Drechßler/

WANSLEBIO-MAGDEBURGENSIS

IN AUDITORIO MAJORI

HORIS ANTE ET POMERIDIANIS

D. MAII ANNO MDCCVII.

JENÆ

LITERIS GOLLNERIANIS.

EXPLICATIO FIGVRARVM:

A Litera notat Calycem floris urticæ quadrifolium.

a Calycem quinquefol. urtic. Canadens.

B Antheram integram, ex capsulis reniformibus, pulvillo flavo plenis, constructam.

C easdem capsulas, in quatuor foliola divisas.

d Embryonem futuri fructus, cum crista in vertice.

D Capsulam seminis urticæ vulgaris racemosæ clausam.

E eandem apertam bivalvem cum semine.

F Semen urticæ racemosæ.

G Capsulam seminis urticæ minoris bicuspidatam.

H Pilam urticæ Romanæ.

I Capsulam seminal. clausam, sec. Tournefort.

K eandem apertam.

L Veriorem iconem capsulæ clausæ, ut nobis nudo & armato oculo apparuit.

M eandem apertam cum semine.

N Semen urticæ Romanæ.

⊙ Semen angulosum urtic. Canadens.

♃ Receptaculum ejus, a Tournefortio volsellæ comparatum.

O Spinam seu aculeum urticæ recentem, sacculo succifero insidentem.

P eandem spinam, in cujus apice guttula limpidi laticis expressi hæret.

Q Spinam aridam exsuccamque.

R —— —— in medio fractam ut cavitas ejus appareat, cum notis succi subsidentis in sacculo.

o & p duas spinas, ut a Leeuvvenhoek pinguntur, curvas.

S. T. V. figuras, in lixivio urticæ leviter congelato apparentes.

X figura in decocto urticæ, congelato, apparens.

1, 2, Figuras, in aqua destillata Melissæ congelascente; 3, 4, in aqua Betonicæ; 5, 6, in aqua salviæ; 7, 8, in aqua hysſopi; 9, in aqua tussilaginis.

Q. D. B. V.

§ I.

CVlpantur equidem, poſt Theophraſti Ereſii, & Dioſcoridis Anazarbei tempora *Rei botanicæ* curam habentes, meritisſime a recentioribus, quod per tam longum temporis ſpatium, usque ad duo proxime elapſa ſecula, præter confuſam, & plerumque ex veri nominis ignoratione ortam ſynonymorum multiplicationem, parum vel nihil ad faciliorem, diffuſisſimum ejusmodi ſtudium methodice tractandi, rationem contribuerint; quin potius ob neglectos genuinos & unicuique plantæ impreſſos characteres, quorum ope ſingulas ſpecies ad ſua genera referre potuiſſent, ſæpe diverſiſſimas herbas ad eandem claſſem cöegerint, rurſusque ad unam familiam pertinentes, longiſſime a ſe invicem disjecerint. Sed excuſantur quodammodo per vulgatum illud: *Omne principium grave, inventisque aliorum aliquid addere, non æque arduum eſſe:* & revera quoque laude digni ſunt, quod, melioribus adminiculis deſtituti, memoriam, circa tot *ſingularia* occupatam, adjuturi, plurimarum plantarum appellationes modo ab *externo earum habitu & figura*, aliisque ſenſibus hominum expoſitis *qualitatibus*, modo a *juvandi nocendique facultate*, modo a *natali loco & germinandi florendique tempore* derivare laborarint.

§ II. Specimen utilitatis iſtiusmodi denominationis hæc ipſa herba, cujus evolutioni præſentes paginas deſtinavimus, offert.

offert. Hanc enim, qui Latine URTICAM & German. **Brennessel** vocant, ab ardore & pruriente rubedine, quam instar ignis manibus, blandissime eam attingentibus imprimit, ita appellari fatentur. Et græcæ quoque voces κνίδη & κνήδη, eandem herbam significantes, prout a κνίζειν, *vellicare* pungere, & κνηδᾷν, *mordere*, originem habent, ipsumque German. vacabulum **Nessel**, si, sec. Chr. Langii Misc. cur. c.34, de morbill. p.126, a νύσσω *pungo*, *percutio*, derivatur, modum agendi *mechanicum* ostendunt; sicut *Cnidiorum* pugnacissimam gentem, mordacesque *Cnidias* aves, ab Aristotele, Athenæo & Aldrovando descriptas, a moribus sua nomina accepisse, probabile videtur.

§ III. A Dioscoride vocatur ἀκαλύφη, ab aliis ἀκαλήφη; secundum Rajum quidem, *Hist. Pl. Lib. 4, S. 1, Part. 1, c. 3, p. 159*, ex Athenæo, παρὰ τὸ μὴ ἔχειν καλὴν ἀφὴν, *quod injucundo sit tactu:* ast cum α in voce ἄκαλος neutiquam *privandi* aut *contrarium* significandi facultate polleat, hinc potius ἀκαλήφης appellatio hoc loco ἀντίφρασιν involvit, quatenus hæc herba nihil minus, quam ἀκάλη τῇ ἀφῇ, *placida* & *mitis tactui* existit; ut per analogiam, ab ejus uredine desumtam, etiam pisces nonnulli, vel si mavis Zoophyta marina, *Urticæ* salutentur; quia manibus piscatorum sese per informis sui corporis villos, quibus alias saxis tenaciter adhærent, applicantes, eas molestissimo ardore afficiunt, nisi oleo prius unctæ fuerint: ut apud Aristotelem, Plinium, Cardanum, Gesnerum, Aldrovandum & Rondeletium legere datur. De *aqua* vero admodum refrigerante inde destillanda, & *oleo* singularum virtutum, videatur D. D. Ludov. Hannemannus, Eph. G. D. 3, ann. 2, obs. 137.

§ IV. Cum, verbis Matthioli, Comm. in Dioscor. lib. 4, c. 89, p. 789, *Urtica adeo vulgaris sit notitiæ, ut non modo interdiu, sed etiam noctu in tenebris solo tactu ab omnibus facillime cognoscatur*, hinc Veteres parcissimi fuerunt in externa ejus facie delineanda, operamque suam magis in virium descriptione collocarunt.

runt. Quos & nos imitabimur, modo prius *genus ejus* & *notas* quasdam *diagnosticas*, ceu insignia familiæ indicaverimus. Postquam enim hodie Botanica ingentem saltum ultra antiquos limites fecit, non licet amplius nominibus ludere, & pro lubitu atque autoritate Docentium ea vegetabilibus imponere, ut v. g. herba, quam *Galegam* vulgo vocant, aliis *Galea*, *Gralega*, *Regalea*, *Regallicum*, *Castranaca*, *Caprugo*, *Capragina*, *Daneta*, *Ruta capraria*, *gallica*, *Herba Galeni*, *Tharina*, *Martanica*, *Nesa*, *Saracenica*, *Taurina*, *Fœnum græcum sylvestre*, *Onobrychis* &c. audiat: aut *Telephium Græcorum* a Brunsfelsio *Scrophularia media*, a Matthiolo *Fabaria*, a Lobelio *Faba inversa*, a Dodonæo *Crassula*, a Cordo *Acetabulum*, a Columna *Colyledon*, ab aliis aliter appelletur: nec sufficit circa radices & folia, aliasque § 1 recitatas circumstantias, in determinando eorum genere, speciebusque constituendis subsistere; sed decet potius secundum methodum vegetabilia dignoscendi, a Gesnero *incboatam*, hinc a Cæsalpino & Fabio Columna *approbatam*, postmodum a Rajo, Morissone, Hermanno, Ammanno aliisque *magis dilucidatam*, & tandem a celeberrimis viris, Rivino Lipsiensi ingentibus sumtibus, iisque propriis, a Tournefortio Aquissextiensi autem impensis Regis Galliæ, ad summum, quo jam splendet, claritatis fastigium, deductam, herbas potissimum per *florem* & *fructum* *a se invicem*, *aliisque eorum nomen gerentibus*, aut *in uno tertio cum ipsis convenientibus* distinguere.

§ V. Quod ipsum antequam circa *urticas* etiam molimur, &ad genuinum earum characterem constituendum progredimur, opus est, remoras nonnullas, a præstantissimis Botanicis, Rajo atque Tournefortio, legentibus objectas, e via tollere. Est enim, nescio quo fato factum, ut, contra oculorum fidem, unanimiter quaslibet urticas inter herbas, *quarum fructus*, secundum Rajum, l. c. p. 156, *a floribus totis plantis distant*, sec. Tournefortium autem, quæ *flore apetalo*, *aliæ in eod. genere floribus*, *aliæ fructibus plerumque donantur*, retulerint; quo pacto, si ex hypo-

thesi de sexu plantarum, secundum Aristotelis & Theophrasti placita, post Grevvium atque Rajum, a D.D. Rudolphio Jacobo Camerario, Prof. Tub. celeberrimo, in Epistola ad celeb. D.D. Valentini, comta oratione & speciosis argumentis explicata, loquendum esset, omnes urticarum species tantum in *mares* & *fœminas* distingverentur: cum tamen maximam earum partem *hermaphroditos* esse, autopsia doceat.

§ VI. Quæ ut rectius percipiantur, sciendum (*1*) Rajum 4 tantum urticarum species nosse, duas *racemosas*, *totidemque piluliferas*, hisque l.c. arborem urentem Brasiliensem, Pino dictam, ex Marggravio, & tres frutices urticiformes, Schorigenàm, Batti Schorigenàm, atque Ana-Schorigenàm ex horto malabarico præmittere: Tournefortium autem, missis hisce tribus peregrinis, *novem* urticarum species tali ordine recensere, ut prima sit *Urtica urens maxima* C B; secunda *urens maxima caule rubente*; tertia *vulgaris minime urens* Menzelii; quarta *urens minor*; quinta *urens pilulas ferens Dioscor.* sexta, *pilulifera altera*, *parietariæ folio*; septima *maxima racemosa Canadensis Hort. Reg. Par.* octava *Canadensis myrrhidis fol.*; nona *racemosa Americana*, *amplo coryli folio Plumerii*.

(2) per *flores* intelligi h. l. *julos*, sive 4,5, vel 6 *nucamenta*, ad singula foliorum superiorum paria exeuntia, quæ numerosos *calyces quadrifolios A*, (vid. figuras in Tabula) in nonnullis *quinquefolios a*, ex viridi flavescentes, teretique axi alligatos, constituere videmus; e quorum sinu *stylus quadrangularis* eminet, absque petalis, 4 vel 5 staminibus stipatus, quæ in calyce adhuc clauso incurvata jacentia prosiliunt, quamprimum hic aperitur, qvasi ab elatere quodam mota, disperguntque ex antheris suis, sive apicibus B, flavum pollinem in poros & *cristatos vertices embryonum d*, ceu in futurorum fructuum rudimenta, ut hæc ab illo, tanquam ova muliebria ab aura seminali masculina, fœcundentur, & aptitudinem novas plantas generandi accipiant. Repræsentant

ſentant antheræ ſtaminum allegatæ *B* duas capſulas reniformes, quæ ſecundum longitudinem diſſilientes, poſt excuſſum pulviſculum, apertæ manent, & libellum quatuor foliorum exhibent *C*, obſcure a Sculptore delineatum.

(3) Ex 9 ſpeciebus Tournefortii *tres* tantum priores (forſan etiam tot ultimas exoticas) ita comparatas eſſe, ut §. præced. citatas notas mereantur, & unius ejusdemque ſpeciei individua, alia in racemis ſuis non niſi flores gerant, adeoque *maſculini generis* exiſtant; alia, fructus ſolummodo alendo absque floribus, *fœminarum* vices ſuſtineant: Sequentem autem quartam, quintam atque ſextam, inſtar *androgynorum*, in *eadem plantæ* florentes julos juxta petiolos fructiferos protrudant.

§ VII. Ex præmiſſis hiſce haud erit arduum Urticas definire, quod ſint *plantæ, florem imperfectum racemoſum ſine ſemine, & ſemen acuminatum* F & N, *vel anguloſum* O, *ſine flore in capſula bivalvi, figuram cordis* D, vel *cunei* & *coni inverſi* L, *vel volſellæ* ♃ *exhibente, aſſervatum, proferentes.* Qui character, quamvis valde generalis, ſingulisque ſpeciebus absque limitatione minus adæquatus ſit, facile tamen unicuique earum per adjunctas particulares notas applicari poteſt, ſatisfacitque nobis hac vice ideo, quia per ipſum Urticas ab iis herbis, quæ earum nomen injuſte hactenus uſurparunt, ſeparare licet, ut inpoſterum non niſi *Meliſſarum, Lamiorum, Galeopſidumque* titulo veniant; quæ poſt florem utrinque labiatum, in calyce tubuloſo, & circa marginem multifido, 4 nuda ſemina ſpectanda alunt, & hactenus vulgo *urticæ ſylveſtres, herculeæ, & aculeatæ, fatuæ* item, & *mortuæ*, Wilde / Taube oder Todte Neßel fuerunt ſalutatæ.

§ VIII. Cum vero novem iſtas verarum ſpecies non uno habitu incedere, ex allatis conſtet, opus erit *Speciales characteres* conſtructuris, eas, partim ad *florem ſexumque* habito reſpectu, ſecundum § præcedentis num. 3, in *mares, fœminas, hermaphroditosque*; partim vero, ob *ſitum fructuum*, in *racemoſas* atque *pilu-*

liferas distingvere; cum ad hasce notas essentiales indigenæ pariter ac peregrinæ facile reduci, harumque beneficio, si simul calycum, seminumque & capsularum figura in considerationem venerit, *omnes urticæ quatuor classibus includi* queant; ut ex singularum explicatione apparebit.

§ IX. In *prima classe* eminent duæ species racemosæ, potissimum per colorem herbæ *viridem*, vel *obscure rubrum* dignoscendæ. Has sub uno titulo, post Matthiolum, J. Bauhinum, Chabræum atque Rajum, illi comprehendunt, qui coloris diversitatem tantum a loci natalis situ, solis radiis plus minus exposito, derivant: cum tamen a Tabernæmontano non solum distinctæ earum figuræ p. 920 & 921, exhibeantur, sed etiam a Tournefortio, ex C. Bauhini Pinacis p. 232, prior absolute *Urtica urens maxima*, Germanis **Weiße große brand- oder donner-Neßel/** altera vero *urens maxima caule rubente*, **rothe / oder wilde Neßel** salutetur. Prior, quam domesticam vocant, nascitur juxta sepes & vias, assurgitque ex pingviori solo ad tres cubitos, radice fibrosa, & per hyemen durante, in terra late sese expandente. In hujus foliorum dorso observavit Christ. Ioannes Langius, Oper. theor. pract. Part. 3. p. 438, ovula lutei coloris, in vermiculos, & postmodum in scarabæos abeuntia, quos p. 439 *Urticocantharos* vocat. Posterior humilior existens, nonnullis *sylvestris* audit, facie tristiori & exsucca quasi, foliisque angustioribus & durioribus, ast mitius longe urentibus prædita est.

§ X. Ex utriusque geniculis superioribus erumpunt juxta singula foliorum paria ordinarie 4, sæpe 5 vel 6 racemuli, tres, quatuorve pollices longi, iique in uno individuo *tantum flosculis*, in altero *non nisi fructibus* onusti. Floriferi decidunt non integri instar julorum juglandis & coryli, sed styli amittunt tantum flosculos, fructiferis autem adhærent semina F minuta, depressa, oblonga, cordiformia magis, quam ovalia, & quidem in capsulis membranaceis bivalvibus D, cordis inversi, vel ferri in hasta figuram habentibus.

§ XI,

§ XI. Hisce per omnia similis est § 6, tertio loco nominata *Urtica vulgaris minime urens*, a Menzelio, in Pugillo rarior. plantarum, Indici multilingvi connexo, descripta, ut, nisi manum admoveris, eam a prioribus vix distinxeris. Qui potentiam urendi inter notas essentiales urticarum numerant, negant quidem hanc plantam peculiarem inter eas speciem constituere, eamque pro *spuria* tantum, & a naturali indole degenerante habentes, ad quotidie occurrentes naturæ aberrationes inter vegetabilia provocant: cum e. g. viola matronalis alba sæpe flores virides & inodoros, caryophylli rubri atque pleni semen flores albos, rubros, pictos, plenos simplicesque ex eadem area producat, absinthium absque amaritie, & raphanus marinus insipidus nascantur. Enimvero non opus est hoc loco monstra allegare, & præstat potius, de *uredine* inter signa urticarum diagnostica plane tacere. Quamvis enim per hanc qualitatem tactilem cæteræ species satis bene innotescant, nequeunt tamen per eandem a nonnullis aliis, itidem urentibus vegetabilibus, & ab urticarum tamen genere longissime remotis, absque recursu ad supra memorata signa, solide discerni: cum e. g. Phaseoli Zurratensis Parkinsonii hirsuta siliqua, arida ad nos delata, cutique leniter affricta, urticæ similem dolorem, brevi transeuntem, per villos suos rufos excitet, qui proinde joci causa balsamo, quem vexier balsam vocant, admiscentur.

§ XII. *Secundam classem* constituit, quæ § 6, in ordine quarta est, *Urtica minor*, Plinio *Cania*, aliis *Canina*, Germanis kleine oder heiter Neßel / haber Neßel dicta, itidem racemosa, sed facile a præcedentibus separanda. Cedit enim istis longitudine julorum, foliorumque magnitudine, sed colore horum magis viridante, & urendi facultate superior videtur. Est præterea utriusque sexus in eodem individuo; quatenus semina, prioribus duplo majora, in oblongis, & in vertice duabus cristis, quasi aculeis, armatis capsulis G comprehensa, cum floribus in

race-

racemis mista, alit. Malpighius in calyce flosculorum, instar vesicæ rotundo, se, succum glutinosum, terebinthinæ non absimilem, invenisse scribit. Nascitur hæc planta passim, quotannis ex semine largiter rediens, ut propterea a Trago atque I. B. ad luxuriantem pullitiem magis, quam ad vires respicientibus, *pestis hortorum* appelletur.

§ XIII. An ex tribus Americanis media etiam, ut duæ reliquæ, ad racemosas pertineat, cujusque sexus ac indolis omnes ac singulæ existant, definire nequimus; hoc saltem ex Tournefortio intelligentes, per calycem quinqvefolium *a*, & angulosum semen ☉, hujusque receptaculum, volsellæ ♃ simile, has species a reliquis abire, adeoque peculiarem characterem præ se ferre, & *tertiæ classis* membra esse.

§ XIV. In quarta classi stant *Urticæ pilulifera*, quarum duas tantum species novimus, sola figura foliorum inter se discrepantes; dum in una albam illam racemosam referunt, in altera autem, quando adoleverunt, parietariæ similia sunt; & in juniori planta etiam majoranæ faciem habent, ut ea, verbis Raii, *Majorana Hispanica* Anglis dicatur, & incautos facile persuadeat, eam naribus admovere; unde mordacibus ejus spiculis compuncti, risum spectatoribus excutiunt. Vocantur hæ *Romanæ* römische oder welsche Neßeln; non quidem ob *natales*, sed, verbis Lobelii, p. 223, Stirp. advers. *propter Romani seminis majoris majorem efficaciam*. Nam proveniunt non solum passim in calidioribus Italiæ, Hispaniæ, & Galliæ locis, sed in Anglia quoque, teste Rajo, sponte in plateis oppidi Iarmouth, & circa Aldeburgum, nec non in Basileæ pratis, autore I. Bauhino, propullulantque etiam in nostris hortis quotannis, absque cura Hortulani, ex semine, radicibus hyeme pereuntibus. Conveniunt cum præcedentibus ratione florendi per *racemos*; sed sunt inter *androgynos*, quo pacto a tribus primæ classis speciebus recedunt, dignoscunturque a reliquis omnibus per fructum, capi-

 tula

tula scil: rotunda H, sive pilulas spinosas, ex octo, decem, pluribusve capsulis seminalibus L coagmentatas.

§ XV. Obiter h. l. notamus, capsularum atque seminum icones apud Tournefortium non esse accuratas; illis enim figuram dedit, qualem pictores cordi affingunt, cum mucrone acuto, basi sulcata, & superficie circumcirca spinis obsita I, quæ a mucrone basin versus in duo quasi hæmisphæria, vel duas lunulas dehiscens, semen *ovale acuminatum* (ovale pointue) contineat K. Sed autopsia docet, semen N non tam *ovum*, quam conum potius, vel corculum quodammodo depressum, cum basi plus minus rotundata, ejusque capsulam membranaceam L, *cuneum* fere vel conum inversum repræsentare, & in basi tantum elatiori spinulas gerere, latera autem ejus esse glabra, ut cum suis sociis in *sphærulas* s. *pilas* aculeatas compingi queant. Insident tales pilæ tenuibus longisque petiolis, ex ala foliorum emergentibus, quibus *racemuli flosculorum* adstant. Unde patet, Tournefortium nimis generaliter in Instit. p. 534, de urticis scribere: *embryones iis speciebus innasci, quæ flore carent;* Rajum autem in urtica Rom. pariet. fol. *pilulas hirsutas in quosdam velut flosculorum racemos explicari* perhibendo, eas fugitivo tantum oculo, aut nunquam conspexisse. Argueretur enim hoc pacto natura erroris, quasi ὕστερον πρότερον agens, jam præsentibus florigeris racemis, fructum in florem resolveret.

§ XVI. Huc quoque trahuntur a J. van Rheede & J. Casеario, autoribus partis 2, Hort. Malab. & a J. Commelino, in Comment. quatuor frutices Schorigenam, Valli-Schorigenam, Batti- & Ana-Schorigenam dicti, figura foliorum habituque hirsuto & uredine urticis adeo affines, ut Rajus istis primum locum inter has concedens, descriptiones ex Horto Malab. in historiam suam transtulerit. Idque non sine turbatione manifesta ordinis numerorum, quatenus Batti-Schorigenam, quam cum arbore Brasiliensi Pino Marcgravii, eandem esse putat, *secundam*, &

Ana-Schorigenam' *tertiam* ſpeciem vocat, cum tamen hanc *quartum*, illam vero *tertium* locum obtinere, ex antecedentibus pateat. An Tournefortio hi frutices innotuerint, & quid de iis ſtatuat, incertum eſt; cum nullibi eorum mentionem faciat. Si dicere licet, quid ſentiamus, neutiquam hos frutices inter urticas tolerabimus, niſi novum ſpecimen diſcrepantis earum characteris (quem dudum *quadruplicem* hactenus obſervavimus) exhibere, & *quintam urticarum claſſem* ſtatuere animus fuerit. Quamvis enim prima ſpecies Schorigenam', cui altera Valli-Schorigenam', excepta volubilitate, per omnia ſimilis eſt, a J. Commelino *eadem genere* habeatur cum Urtica pilulifera Dioſc. & reliquæ in racemis ſuos flores & fructus gerant, ingens tamen ubique receſſus ab urticis ratione *florum*, *calycum*, *ſeminum*, horumque *capſularum*, deprehenditur; ut proinde non niſi ratione foliorum *urendi facultatis* cum urticis conveniant; quæ characterem harum intrare, ſupra § 11 negavimus.

§ XVI. Nolumus igitur hiſce diutius immorari, ad ea potius tranſituri, unde, quomodo urtica nonſolum externo ſuo habitu nos lædat, ſed eodem etiam & reliquis ſuæ ſubſtantiæ particulis inſignia adverſus morbos remedia ſuppeditet, cognoſcimus. Τὸ ὅτι enim læſionis in ardoris ſenſu, ac rubedine, cuti inflicta, conſiſtere, nemo, ab ea tactus, ambigit, quamvis quibus mediis id fiat, adhuc neſciat. Plinius H. N. L. 1, c. 15, in determinanda agendi ratione, modo *aculeatam mordacitatem*, *mordacemque amaritudinem* accuſans, modo *ſine ullis ſpinarum aculeis* lanuginem urticæ noxiam eſſe, & levi tactu pruritum puſtulasque, aduſto ſimiles, excitare ſcribens, dubiam ſui animi fluctuationem ſatis prodit, duabusque quæſtionibus occaſionem præbet: An ſcil: dolorificus effectus *ab aculeorum, ex caulibus & foliis prominentium, cutisque continuitatem diſſolventium ſola mechanica ſtructura*, an vero ſimul ab *humore quodam acri, in vulnera projecto*, derivandus ſit?

§ XVII,

§ XVII. Priori aſſertioni haud obſcure illuſtris Leopoldinæ Societatis Præſes favet, dum in Scholio ad obſ. 25, dec. 2, Ann. 2, de urtica ſicca naribus fœminæ, hæmorrhagia earum laborantis, cum ſucceſſu intruſa agentem, ita diſſerit: *Scio equidem eſſe, qui Succum urticæ cauſticum, acrem admodum & venenoſum venditant, vim ejus urendi eapropter eidem imputantes, quam recentior per microſcopia obſervatio confirmare nititur, ſuccum iſtum in cutem, a ſpiculorum impulſu læſam, per eorundem in extremitate videndum foramen inſtillari perhibens.* & paulo poſt: *Verum, uti urticæ urendi vim ſpinulis acutiſſimis, in planta iſta occurrentibus, poſt celeb. D. C. Bauhinum, exc. D. Chr. Langius in diſſ. de Morbill. egregie adſeruit, ita flacceſcentibus iſtis, aut tritu fractis & conquaſſatis pungendi vim adimi, ſicque tuto ad compeſcendas narium hæmorrhagias adhiberi, non eſt mirum: Succus enim ille, linguam ſi judicem admittamus, ab imputata acredinis culpa immunis omnino deprehenditur, lenemque potius aliqualem adſtringendi, non corrodendi facultatem obtinet, in ſpiculis autem dictis licet microſcopiorum ope cavitas revera occurrat, ſuccum tamen in eis, qui quidem in baſi eorum veſiculæ in modum ampliata ſtagnet, reperire non potui, uti neque foramen illud, extremitati innatum, microſcopia mea, licet alioquin non contemnenda, detegere valuerunt, a melioribus forte manifeſtandum.*

§ XVIII. Nec deeſt analogia, ſententiam hujusmodi non leviter corroborans; quando Cleyerus, l. c. obſ. 7, p. 20, eos refutaturus, qui ex veſicula, radici dentis ſerpentis adnexa, virus lethiferum in vulnus manare ſtatuunt, exemplum famuli ſui allegat, qui caput ſerpentis maximi repurgans, cum digitum dente majore, per coctionem cum aqua calcis vivæ, *ab omni gingivarum ſubſtantia* dudum liberato, ſauciaret, iisdem ſymptomatibus correptus fuit, quæ vivi animalis morſus excitare ſolet. Quod phænomenon ita quoque movet Mentzelium, ut in Scholio, p. 22, anceps ſit, num vulnus, dentibus viperinis acutiſſimis inflictum, ſive *veneno inſtillato*, ſive *ſubtilitate ſua, exitum cruori denegante*, ſive *utroque modo mortalia inferat ſymptomata.*

§ XIX. Alteram quæſtionem ſuam faciunt Hookius,

Mi-

Micrograph. obs. 25, Borellus, in obs. microscop. Malpighius, Thes. botan. p. 67, Hoffmannus, in Clave Schroed. p. 567, Leeuvvenhoek, Epist. Contin. p. 107, et alii, qui nobisum nudo pariter ac armato oculo & *cava urticæ spicula*, & *humore* quoque *repleta* viderunt, idque non tantum, ut Leeuvvenhoek loquitur, in *florentissimo florendi statu*, sed etiam cum teneræ adhuc plantæ sunt, donec per ætatem iterum marcescunt, aut succus inspissatus fundum petit. Operæ pretium duximus, icones aliquot ejusmodi spinarum exhibere, tam *curvas, o, p.* ut apud Leeuvvenhœkium extant, nimisque angustis & rugosis vesiculis insidentes, quam rectas, sub lit. O, P, Q, R quales sese, in O & P cum adhuc vigent, in Q & R autem exsiccatæ oculis ingerunt, observata simul vesicularum justa amplitudine, quater scil. minimum spiculorum capacitatem superante. Substantia earum videtur membranacea, figura acuformis sive conica; haud vero triangularis, ut plerique volunt, multo minus tricuspis, ut non nemo loquitur, suntque ipsis spinis molliores, & breviter pressæ statim eructant per apicem aculei guttulam limpidissimi laticis, ut gustari, & ad experimenta impendi queat. Remittente pressione vesiculæ, retrocedit subinde guttula in canalem, manifestumque indicium præbet hujus cuspidem *hiare*, sed forsan latera ejus, nisi a succo diducantur, ita connivere, ut nonnullis impervia visa fuerit; qui proinde eam, cuti infixam, frangi debere putarunt, ut contentus liquor inde in vulnus effluat. Quod si expressa guttula non retro cedit, nec per motum plantæ decutitur, tunc exsiccata relinquit circa marginem cuspidis suas moleculas salinas, ut ab his urtica etiam arida, tanquam telum veneno imbutum, ardorem in cute excitare possit.

§ XX. Oritur igitur *dolor*, & *rubor*, atque *tumor non a solis aculeis*, autore Langio, l. c. *nervosas partes vulnerando, Archeum s. spiritum insitum partis læsæ statim irritantibus & accendentibus ut ad ejectionem spinularum, in cute relictarum, cum spiritu influente*

sang-

ſangvinem ad effectum locum, ibique, per excitatam fermentationem puſtulas cum ardore generet; &c. ſed quod in apibus, ſcorpio, & viperis locum habet, *potiſſimum a liquore aculeorum ſalino ſulphureo* admodum elaſtico, atque ſubito humores in punctæ partis poris fermentante: quem licet nec cum alcali, nec cum acido congredi viderimus, linguæ tamen eum *urinoſi* quid impreſſiſſe, chartam *cæruleam flavedine* tinxiſſe, & *recenti vulneri digiti inſtillatum, acres dolores* excitaſſe, adhuc probe meminimus. Exhibet analogum *ſcabies*, cujus cauſam Helmontius in ſalſo contagioſoque ichore, proprietatem *pruritivi & urticalis ſalis* habente, conſiſtere ſcribit, de Lithiaſi, cap. 9, § 24, p. 75. Huc facit, quod, verbis Hoffmanni in Clave, ſi *liquor ex ſpiculis exprimatur, urtica ſine metu urendi tangi poſſit*, unaque & eadem ſpina ad *repetitam* compunctionem cutis adhibita (ut ter quaterve interdum absque fractura ejus fecimus) & tandem ſucco exhauſta, non magis urat, quam in arida urtica ſolet, quæ paucas adhuc exſiccati ſucci moleculas vulneri inferens, majorem quidem dolorem, quam ab ejusmodi tantillo telo provenire poſſet, excitat, ſed longe mitius tamen fervet, quam ſi fluido adhuc ſucco turgeret, eumque guttatim vulnuſculo inflicto inſtillaret.

§ XXI. Quando jam quæritur: *cur urtica*, more ferociorum gentium, crudeliter imperantes melius, quam manſvetos tolerantium, *manibus, eam blande & cum mora quadam contrectantibus, infenſior, quam ſubito duriterque comprimentibus eſſe ſoleat?* reſpondet equidem Bodæus a Stapel, in notis ad Theophr. lib. 7, c. 7, p. 815, lanuginem duriuſculam in ſuperficie ab impetuoſa compreſſione corrũpi, ut nocere deſinat, ſimulque a frigore ſucci, ex planta expreſſi, ardorem excitatum ſubito obtundi: ſed non venit viro doctiſſimo in mentem, id ipſum jam in quæſtione eſſe, quomodo ſpicula ſine dolore queant conteri? deinde nec ſemper ſuccum herbæ exprimi, nec, ſi omnino ſimul extorqueretur, ejus *frigiditatem* in ardore reſtingvendo potentiorem fore,

 quam

quam nitri atque glaciei, nullatenus confestim ab urtica ustis opitulantium, esse solet. Propius igitur ad scopum videtur Leeuvvenhoek accedere, quando l. c. data opera urticas attingentes, manum digitosque ita componere scribit, ut spicula urticæ non nisi cutem volæ duriusculam, neutiquam autem mollem dorsi ejus, aut interstitialem digitorum ferire queant. Præstat etiam aliquid constrictio pororum incurvatæ manus, animique præsentia, leviculas puncturas non valde curans, adeoque minus sentiens.

§ XXII. Fuimus in recensione *læsionis*, ab urticarum aculeata superficie metuendæ, justo prolixiores, hinc quænam ex eadem in bruta non minus, quam homines *utilitates* manant, concisiori oratione exponemus. Vocant Chirurgi *Urticationem*, quando partes corporis recente herba, & imprimis Romana, reliquis urentiori, cæduntur, ut incalescant cum rubore. Inter Veteres Celsum primum fuisse, qui lib. 3, c. 27, *paralyticorum cutem urticis exasperavit*, autor est Epiphanius Ferdinandus, Histor. 46, p. 140, pro sua ingenuitate DEUM testem efficaciæ hujus remedii, plurimis resolutis, post corporis decentem purgationem, nunquam non salutaris, citans. Consentit ipsi totus chorus Practicorum, ex quibus h. l. Riverium, Pr. lib. 1, c. 5, Rolfincium, O & M. Med. consult. lib. 2, cons. 19, illust. Wedelium, Præceptorem & Patronum nostrum devenerandum, Amœn. m. m. lib. 1, sect. 2, c. 6, nec non D. D. Præsidis diss: de *Ægro paralytico*, manifeste sensum tactus inde recuperante, allegare sufficiat. Quid in *lethargo* crurum Urticatio valeat, ap. Plinium, H. N. lib. 22. c. 13, & Aretæum lib. 1, c. 2, de cur. acut. p. 149, legi potest. Eandem nonnulli in parte, a profluvio sangvinis remotiori, ad *revulsionem* adhibent.

§ XXIII. In *malo ischiadico* refert Hoeferus, Herc. med. p. 270, *Matronam medicatricem*, & D. D. Lanzonus, Eph. Germ. Dec. 3, Ann. 1. obs. 34, *Rusticum* loca, per urticas rubefacta & do-

len-

lentia, spiritu vini, aut vino albo generoso abluentes, adstantium obtinuisse admirationem. Sed non opus esse arbitramur, si omnino propria experientia destitueremur, medicastrorum miracula allegare, quæ certe Practicis dogmaticis quotidiana sunt: quatenus hi, quamdiu recentes urticæ haberi possunt, eas applicant, hyeme vero per vesicatoria atque fonticulos adversus dolentissimum istum affectum, pugnant. Qui *uterum prolapsum & propendens intestinum rectum urticis feriunt*, ut intro fugiant, autores audaciæ suæ, præter priscos, Dioscoridem, Plinium atque Avicennam, etiam J. Bauhinum, H. Pl. lib. 30, c. 69, p. 446, G. a Turre, H. pl. lib. 2, c. 73, p. 465, nominant: quos tamen nos non magis imitabimur, quam a *podagra aut arthritide rubentia loca*, spe evocationis materiæ peccantis ad exteriora, urticantes; cum sciamus, hasce non semel malum ulterius irritasse & inflammatione nocentissima auxisse. Est enim urticatio remedium quodammodo crudele, a quo D. D. Præses non minus, ac a vesicatoriis, ipsaque scarificatione quosdam delicatiores doloribus, ad animi deliquium & convulsivos tremores acerbis, subjectos fuisse vidit.

§ XXIV. Perfricent itaque, ut ex Aristotelis lib. 3, c. 20, Hist. animal. audimus, pastores caprarum harum ubera, donec post cruorem atque pus etiam lac emulgeant; nos certe nemini hominum, ut in se tale quid admittat, autores erimus; quamvis Albertus Magnus, lib. de Animal. c. 3, se hoc modo sæpius in mulieribus lac productum vidisse scribat. Cum vero bruta per genitalium urticationem ad coitum incitentur, tentari posset eadem in *viris frigidis*, qui ab uxoribus, ante expetitum coitum, non nisi virgis cæsi, ad prælium armantur, adeoque sua voluntate coacti cum spe voluptatis vapulant. *Habet* enim, verbis Portæ, lib. 4, Mag. nat. c. 26, *urtica in generationis partibus movendis atque excitandis, nescio quam vim, ut ea quoque gallinarum & gallorum pectoribus* (deplumatis) *verberatis aut confri*catis, *glocitare*

eos

eos statim faciat, atque ova incubare, aut pullos recipere & fovere cogat.

§ XXV. Ne vero doloris impatientes absque solatio dimittamus, svademus, ut quamprimum data opera, aut imprudenter ab Urtica usti sunt, antequam ad remotiora remedia confugiant, mox lædentem herbam quovis modo conterant, & expresso inde succo sese oblinant, qui ille ipse est, de quo loquuntur, omnem urendi vim solis aculeis, nihilque latici eorum vesiculari tribuentes, quando, ut § 17 relatum legimus, urticæ succum a *culpa acredinis immunem, lenique potius aliqua adstringendi facultate* præditum esse ajunt. Pollet enim particulis *gummosis, terreis*, & *sale* quodam *nitroso*, & temperat equidem ardorem, sed tollit eum neutiquam actutum, quod nec reliqua etiam vulgo commendata auxilia, 🜄 scil: lini, olivarum, hyoscyami, albumen ovorum, cortex medius sambuci, succus nicotianæ, lactucæ, portulacæ, 🜄æ frigidæ gleba, ☉, &c. præstare valent.

§ XXVI. Ex allatis succi expressi qualitatibus jam judicare licet, quo jure Urtica ab Avicenna & Fernelio, lib. 5, de m. med. c. 25, aliisque, inter herbas in *tertio gradu calidas* referatur, a Galeno autem, Dodonæo atque Chabræo, *primus* tantum *caliditatis gradus* ipsi assignetur: quatenus scil: isti a superficie, & succo spinarum calidissimo, ad totam plantam argumentantes, non cogitarunt, in contusa, cocta, aliisque modis examinata urtica nil excessivi inveniri, modicumque illud ⊖ acre spiculorum, per contusionem cum reliquis totius substantiæ aquosis, gummeis, ⊕sis, 🜃eisque particulis permixtum, prorsus ab his dilui & obtundi, ut *sapor austeriusculus, levissime amaricans*, virtusque modo *aperiendi & abstergendi*, humorumque fluxum promovendi, modo *temperandi sangvinis motum p. n. atque cohibendi* pro re nata, & applicationis ratione, inde fluat.

§ XXVII. Percipitur autem hæc *contrarietas affectuum* non solum a *distinctis partibus* hujus plantæ, quatenus scil. semen,

ma-

majori salium, magisque a terra expeditorum copia, quam radix & herba gaudens, ad resolvendi stimulandique scopum sese activius illis gerit, adeoque suo merito a Veteribus secundo gradu calidum & siccum æstimatur: Sed etiam una eademque radix, idemque folium, & succus idem morbis diversis, & a discrepante causa ortis, opponi solet, ut ex sequentibus patebit, quando phænomena, circa motum sangvinis se inde exerentia, in scenam producentur.

§ XXVIII. Notum enim est, quantam semper spem Medici in urticam adversus *excretiones sangvinis* collocarint, ut a recentioribus, Carolo Musitano, Chir. theor. pr. Tom. 2, c. 33, p. 152, & Theoph. Boneto, Thesaur. med. pr. Tom. 1, lib. 2, c. 49, § 76, pro *remedio specifico* earum habeatur. Hinc in hæmorrhagia narium herba viridis & sicca, nec non radices conquassatæ, & succus turundæ illitus, aut ad consistentiam solidiorem inspissatus, ipsis tuto ingeruntur: ut proinde singularis Eucharii Roslein opinio, Herb. p. 303, quasi *minoris urticæ succus sanguinem ex naribus eliciat*, neminem ab ejus usu absterrere debeat, cum hic præ reliquis a Schrœdero contra narium cruentationem commendetur. Sunt, qui eundem succum cum *fuligine*, aut pro interno externoque usu cum *stercore asinino* miscent, ut in Amœn. mat. med. lib 2, s. 2, c. 19, p. 507, magni Wedelii legimus. Roder. a Castro, univ. mul. morb. med. p. 2, lib. 1, c. 5, Eman. Vaezium, septuagenarium, sæpe narium hæmorrhagia divexatum, semper siccata asini excrementa, succo urticæ imbuta, secum in capsula, tanquam remedium, sibi simile non habens, gessisse scribit. Idem præstare *radicem ore detentam*, autor est, post Riverium, Stokerus prax. aur. *de collo suspensam*, Petræus, Nosol. Diss. 22, § 29, p. 231, *herbam sub axillis gestatam*, Tabernæ montanus, *succum temporibus & fronti applicatum*, Diosc. Plinius, Bauhinus, Ruellius &c.

§ XXIX. In *hæmoptysi* putat equidem Franc. Ignat. Thiermair, lib. 2, Consil. 4, succum non tuto in principio adhiberi; sed

tunc demum, quando, post diuturnum sputum sangvinis, pars ejus, in pectore stagnans, in pus, mature expellendum, abiit, convenire: sed innititur hypothesi de caliditate urticæ, supra § 24 inprobatæ, confunditque seminis & herbæ operationes: ut proinde ipsi merito aliorum experientia opponatur. Inter quos Amatus per succi quatuor uncias, diebus quinque aut sex continuis mane potas, herbamque ipsam, jusculis incoctam, ægros, a Medicis desertos, restituisse, testatur. Qualem Willisius emulsionem ex sem. rec. pap. alb. hyosc. & melon. cum decocto rad. urticæ; ut & potiunculam ex foliis urticæ, plantag. bellid. contusis, & cum ▽ portulacæ expressis, contra cruoris sputum paret, vid. Part. 2, S. 2. c. 7, Pharm. rat.

§ XXX. *Hæmorrhoides immodicas* in Regio Consiliario, per venesectionem, aliaque remedia haud coercibiles, Riverius feliciter per duas uncias succi urticæ, levi ebullitione depurati, cum pauco saccharo, sedavit, Cent. 4, obs. 81: cujus remedii efficaciam ex aliis quoque Medicis sibi D. Tancredum Robinsonum probasse, scribit Rajus, l. c. p. 161. Cnœffelius, in app. Eph. Germ. Dec. 1, ann. 6, & 7. p. 119, laudat in hoc casu cingulum, ex *linteo urticæ crudo*, (forsan ex radice texto) spermate ranarum insuccato. Verum præstat quodlibet linteum succo herbæ imbuere, vel eandem contusam in cataplasmatis forma dorso alligare; cum hacce ratione nuper admodum, suasu D. D. Præsidis, vir consistentis ætatis convaluerit, qui antea per aliquot annos nuce mosch. atque mace, & postmodum, his non amplius juvantibus, sola tinctura antiphth. Grammanni aliquoties diuturnum, & vires admodum prosternentum fluxum, compescuerit.

§ XXXI. Cum tandem urticæ folia contusa, vulnerique indita, mox sangvinem supprimere, Fernelius testetur, M. M. lib. 6, 13, ejusque succus a Riverio, Pr. lib. 4, c. 7, p. 278, miris laudibus *ad quemlibet fluxum sangvinis, ex quacunque parte prodeuntis* cohibendum, efferatur; hinc mirum non est, eundem lib. 15, c. 3, p.

444, etiam ad *fluxum mensium immodicum* laudari, & succo plantaginis, millefolii, aliisque, ibidem recensitis efficatiorem statui. Radicem de collo suspendit Wittichius ad lochia nimia; alii alia tentant, quibus facultatem plantæ travmaticam adeo manifestam reddunt, ut de ea ambigendi nullus locus relinquatur.

§ XXXII. Quamvis enim in contrarium ex Fernelio locus, supra § 24 tactus, allegetur, ubi urtica *acris, & tantum abstersione valens* dicitur, ut *ventrem subducat, renes infarctos expediat, calculosq; terat*, adeoque minime pro ischæma sese gerat: *virtuti* autem *menses nimios sistendi*, ejusdem *emmenagoga* opponatur, & post Dioscoridem, ab Avicenna, Bauhino, Quercetano, aliisque *eam*, sive cum myrrhæ modico bibatur, sive cum eadem trita utero imponatur, *menses evocare* asseratur; Alpino item teste, Ægyptiæ mulieres nil habeant, quo magis uterum excalefacere, mundare, & ab obstructionibus liberare soleant. Salva tamen manet antecedens thesis; pro cujus vindicatione veteres quidem ad *virtutem* quandam *propriam* & *occultam qualitatem* provacabant, & ab ea heteroclitos ejusmodi effectus derivandos esse, dictitabant; quibus & recentiores suum calculum eatenus, & sub certa limitatione addunt, quatenus ante omnia supponunt, hactenus *non de seminis*, sed *herbæ* potius ac *radicis* sangvinem sistendi vi sermonem institutum esse: deinde sæpenumero *causæ fallaciam committi, primariamque* cum *secundaria*, & *per se influentem*, cum ea, quæ *per accidens* concurrit, confundi, & præterea nec *omni tempore*, nec in *quolibet subjecto* effectum promissis respondere. Hinc quamvis urtica particulas valde heterogeneas, *aquosas* puta, *diluentes*, deinde *terreas, gummosas, obtundentes* atque *temperantes*, & denique *salinas*, ⊕*sas, sulphureas, resolventes, abstergentes* & *aperientes*, obtinet, & harum beneficio diversa & contraria phænomena exerit; æque ac rhabarbarum & ipecacuanha solent, quæ in eodem ægro dysenterico *sulphureis salinis* suis particulis sedes vomitusque excitant, *gummosis* vero atque *terreis* dolores

& ex-

& excretiones tollunt: potissimum tamen, ob *variam dispositionem objectorum*, & *peculiarem crasin sangvinis*, reliquorumque humorum misturam, tot difformium operationum causa evadit. Prout scil: secundum vulgatum illud axioma: quodlibet agens, non pro suæ activitatis ratione, sed pro patientis ad recipiendam ejus actionem aptitudine, operatur, adeoque sol, duram ceram molliens, molle lutum indurat; camphora membra frigida calefacit, & inflammata refrigerat; optimum vinum hos lætos & jucundos, illos tristes & morosos, trucesque istos & contentiosos reddit.

§ XXXIII. Quibus ita fusius in genere expositis, nullo labore recitatarum restantiumque urticæ operationum speciales causæ inveniri poterunt; ut proinde satis fuerit, levi brachio singularum ejus partium commoda, in *culinam*, *pharmaciam*, *chirurgiam*, *remque domesticam* redundantia, expendere.

§ XXXIV. Antiquos herbam in cibum assumsisse, iisque, pro istorum temporum frugalitate, jucundum fuisse, ocimo & urtica sese recreare, legere datur ex Verg. Marcello, apud Dorstenium, in Botan., quadratque huc ex Persii sat. 6, (nisi piscem forsan intellexerit.)

— *mihi festa luce coquatur urtica.*

Alias evadunt novellæ plantæ summitates medicamentosæ, quando, ut Rajus scribit, l. c. Matronæ Anglicanæ eas cum foliis, primum erumpentibus, verno tempore jusculis incoquunt, ad *sangvinem depurandum*. Si vero prius aqua leniter coctæ, cum 🜔 & aceto assumuntur, *vomitus excitant*, ut turiones sambuci solent, teste Steechio, Art. med. lib. 6, c. 55, p. 36, solvuntque alvum, secundum Schrœderum, & utrumque quidem cum euphoria, ut ex Fernelii lib. 5, c. 13, de M. M. patet: *Urtica oxymelle, raphano domestico, & peponis radice aliquanto acrior, non modo e ventriculi capacitate, sed partibus quoque ei vicinis crassos humores evocat, ac facile minimoque labore vomitu pellit, nec calore, nec acrimonia quicquam offendens.*

§ XXXV.

§XXXV. Poterit hoc pacto recte *alexiterium cicutæ* & *hyoscyami*, nec non *cerussæ* & *fungorum* a nonnullis salutari: quatenus assumta nocitura per vomitum expellit. An vero cum energia sufficiente a Nicandro, Apollodoro & Quercetano venenis serpentum atque scorpionum, & a Dioscoride canis morsibus, gangrænis item, & carcinomatibus, sordidisque & cacoethicis ulceribus, nec non luxatis, panis, parotidibusque &c. opponatur, aut inter morbillos & variolas expellentia remedia, absque periculo turbationis conatuum naturæ, a Schroedero, in tumultuaria virtutum recensione, & Sam. Mullero, in Vade mecum botan. p. 890, referatur, merito dubitamus, nec, præsentibus efficacioribus, in proletario ejusmodi pharmaco acquiescimus.

§ XXXVI. Apud Hippocratem, lib. 2, de diæt. § 27, edit. Linden. stat urtica inter *τὰ ἄγρια λάχανα, olera sylvestria*, & subnectitur immediate una cum scolopendrio, mentha, seseli, caucalide & hyperico *τοῖς χυμοῖς διαχρητικοῖς*, crethmi scil., apii, allii &c. Hinc quamvis a Foesio, Sect. 4, p. 360, per mutatam interpunctionem, ea cum suis sociis mox ad sequentia *διαχωρητικά, καὶ καθαρτικά*, cicer puta, lenticulam, hordeum, betam &c. deiiciatur, horūque proprietates ab ipso Hippocrate in antecedentibus lineis expositæ, in ipsam magis, quam diureticorum notæ, ibidem recitatæ, quadrare videantur, sumus tamen persuasi, Lindenium Coi mentem clarius quam Foesium perspexisse, cum ipse Dioscorides foliis coctis, præter vitutem *alvum emolliendi*, etiam *urinam movendi*, aperte tribuat, & per sequentium seculorum experientiam tota planta in classem medicamentorum, calculum *imminentem prohibentium*, *præsentemque resolventium* transierit; dum Medici hanc virtutem ex insigni ejus abstergendi, materiamque viscidam, tartaream & sabulosam, cum euphoria & levamine ægrorum, per urinam educendi potentia, concludentes, eam passim a tartaro calculoque afflictis commendarunt, ut hodie non tantum in una alteraque Serenissimorum Principum aula, sed etiam ab aliis personis folia loco thee usurpentur: idque optimo consilio, cum hac ratione crassiores impuritates chyli per alvum,

& subtiliores per vesicam educantur. Tabernæmontanus propinat ℥i flosculorum cum vino rhenano calefacto. Leviathan Rabbi, citante Heurnio L. 2, Meth. ad prax. p.191, miscet succi urtic. græc. ℥iiß, cum ☍ amygd. amar. ℥j, vin. rhen. ℥iß, præsentissimumque auxilium ex hac potiuncula ter quaterque ægro oblata, non sine ratione pollicetur.

§ XXXVII. Postquam Dioscorides urticam, cum ptisana coctam, etiam *vitia pectoris extrahere* scripserat, herbam modo solam, modo cum semine & radice sumtam, apud Plinium, Galenum, Avicennam, Bauhinum, Scribonium, Sennertum, Quercetanum, Rolfincium, a Turre, Musitanum aliosque plurimos, sub varia, conservæ, trageæ, infusi, decocti, sirubi &c. forma, pro tussi, asthmate, orthopnœa, ipsaque phthisi, imo pleuritide & peripnevmonia laudatam deprehendimus, prout scil. vel digerendi & resolvendi, vel temperandi & evacuandi necessitas ejus usum indicarunt.

§ XXXVIII. Propter multitudinem enim suarum qualitatum, non solum tot recensitis malis apta est, sed ad aliorum insuper mitigationem utilis evadit. Unde Bayrus de morb. distinct. 1, tract. 5, c. 3, ad *epilepsiam*, a succo melancholico dependentem, inde levamen petit. Christ. Wirsung, Herb. part. 1. c. 9, p. 120, succum *auribus, vermibus scatentibus*, instillat, simulque radicem comedendam exhibet, extemporaneum inde effectũ spondens. Non tantum, qui ex *signatura* vires medicamentorum æstimant, ex colore flavo, quo radix, cum ovis & linteis cocta, ea inficit, hanc ad *icterum* idoneam censent, sed alii etiam ad elementa ejus magis attendentes, eam ob facultatem aperiendi in hoc affectu expetunt. Ex multis formulis unam adducemus minime artificiosam, quam Willisius celebre Anticterieum Gesneri vocat, Ph. rat. p. 2, s. 2, c. 1, p. 146, ℞. rad. urtic. maj. ℔j, Croci ℈j, contundantur probe, & cum vino albo extrahatur tinctura, dosis ℥iii, mane per 4 vel 5 dies. Legitur idem remedium apud Tabernæmont. p. 922, & in Jonstoni quoque Synt. univ. med. pract. lib. v, p. 970, sed suppresso autoris nomine, & sine ulla dosi, & modo utẽdi

§ XXXIX

§. XXXIX. Idem Ionston ponit inter *magica remedia*, quando icterici, quotidie in urticas virentes mingendo, reconvalescunt, quamprimum hæ exarescunt. Quorsum etiam modus *eventum morbi* hariolandi pertinet, quando Durantes ex urticæ, recenter evulsæ, & per viginti quatuor horas in ægroti lotio asservatæ constante viriditate vitam, ex mutato autem ejus colore, grave periculum, & mortem prænunciare, jubet. Certius his signum superstitis vitæ Tabernæmontanus ex *rubedine* sumere docet, si eam hominis, sine sensu & motu jacentis, urticis cæsæ partes induunt, mortis vero, si pallidæ manent.

§ XL. Pro *lienosis* miscet Dioscorides urticam cum cerato, fiuntque inde fotus & cataplasmata pro *apoplecticis & paralyticis*, nec non *articulorum doloribus* vexatis, adiiciendo adhuc alia, singulis affectibus convenientia, quæ ap. Cardanum, Heurnium, Sennertum, Ioh. Schenkium &c. videri queunt. Sic pro *febrib. intermitt. fugandis* a Theoph. Eresio, Nicolao Nicolo, cap. de Tertiana, Langio L. 1, Ep. 53, Cratone lib. 5, Cons. 26, &c. nunc radix sola, nunc folia, sale, meliloto, sem. papav. albi & nigri mista, temporibus, carpis atque pedibus alligantur. Gargarismata *ad uvam, ex inflammatione tumentem*, laudat Dioscor. ex succo; quæ alii ex aceto pro re nata, aut vino, cum radice cocto, parant. Sennertus, omisso aceto, retinet vinũ, additque urticæ herbas adstringentes, & radicem pyrethri atque zingiber, pro *uvula & gingivis firmandis, sordidis oris ulceribus* extergendis, *orisque foetore* corrigendo. Ingreditur igitur herba nostra etiam Aquam I. B. Portæ, a Musitano. Trutin. med. chim, lib. 1, c. 36, p. 355, valde laudatam adversus *mobilitatem dentium;* quorum *dolorem* Riverius lib. 6, c. 1, decocto, ex radice & pauxillo N Mosch. atque croci cum aceto & vino concinnato, & calide in ore detento, vel ficubus, pane, foliisque urticæ simul in cataplasma contusis, maxillisque admotis, mitigare studet. Heurnius, de dent. morb. p. 502, imponit ipsis dentibus *urticæ cineres* cum succo porri, quos novimus hodie a nonnullis, ceu singulare arcanum, in petium ligari, ut inter dentes contineri queant. Forestus succum herbæ cum ⊡

pueri miſtum, & *utero ulcerato* injectum, eum mirifice purgare tradit, obſ. 48, lib. 22.

§. XLI. Non minorem hactenus relatis virtutem quondam aquæ, ex herba per veſicam deſtillatæ, adſcribebant; quod tamen impoſſibile eſſe, facile cognoſcet, qui particulas ſalinas atque 🜔eas urticæ fixiores eſſe, conſiderabit, quã ut rudi ejusmodi opere ultra alembicum tranſeant; quin potius, poſt expreſſionem validam capitis mortui, & ulteriorem brodii inſpiſſationem, in rob ingrati & amaricantis ſaporis abeant, ſimulque & concretum quoddam tartareum, ſive ſal eſſentiale, ut vulgo vocant, præbeant, minime ſpecioſum aut cryſtallinum, ut ex acetoſa, aliisquē valde ſapidis herbis venit, ſed lutoſum fere, & exiguis ſpiculis ornatum. Quod ſi vero herba tota contuſa, &, poſt aliquod dierum fermentationem, cum affuſæ aquæ ſ. q. veſicæ, vel ſine peregrino humido B M. traditur, prodeunt liquores ſapore ſuo acri atque odore (ab initio halecibus infumatis fere ſimili, lapſu temporis autem gratiori evadente) ſalis ſulphurisque reſoluti præſentiam teſtificantes, adeoque in multis quidem a nativa plantæ indole recedentes, nec ad ſangvinis fluxum amplius impendendi, ſed ex adverſo ulcera ſordida & cutis vitia abſtergendo, obſtructiones viſcerum aperiendo, ſudoremque & urinam ciendo, ipſi multum ſuperiores.

§ XLII. Poſt Romanas, præſtat ad has operationes urtica minor, cujus rob non adeo ſaporis abominabilis exiſtit, ac majoris: Cum contra ea hujus radicis decoctum per inſpiſſationem ſaporem ſubdulcem, & neſcio quid violaceum referentē acquirat, virtutis egregiæ & matri ſuæ conformis. Extrahitur inde facili negotio per 🜄 tinctura rubella, blanda, pectoralis & diuretica, pro lubitu cum aliis miſcenda.

§ XLIII. Oleum æthereum ex herba fermentata nec expectavimus quidem: ex non fermentata autem contenti fuimus vidiſſe miculas quasdam oleiformes, liquori innatantes, non niſi per apicem digiti capiendas, lingvæque non æque adverſas; ſi vero radix ſicca in retorta vitrea calore forti urgetur, fundit ab

initio

initio liquorem aquosum, quem alius acris, nebularum forma maxima ex parte prodiens, sequitur, cum oleo duplici, uno supernatante fusco, altero fundum petente nigro, & salis volatilis moleculis, parietibus excipuli affixis. Est horum omnium odor empyreumaticus, & ♀i oleo gravior, sapor lingvam diu morsicans; ut proinde nil minus, quam urticæ qualitates, si diuresin exceperis, possideant.

§ XLIV. Caput mortuum nigrum, leve, per ulteriorem calcinationem in cinerem redactũ, longe minorem molem salis fixi offert, quã radix, eadem quantitate aperto igne combusta solet; ex qua, ut & ex herba ipsa notabilis istius quantitas colligi potest. Album hoc fit & scintillans, si per repetitã solutionem & coagulationem depuratur, ut quod hujus generis salia faciunt, acidum morbosũ in primis viis obtundendo, viscidas cruditates resolvendo, alvumque nonnunquam & urinam ciendo, plurima commoda hypochondriacis, & scorbuticis, acore justo nimio humorũ onustis, præstet, retineatque hoc pacto *salis stomachici* dignitatem, a nonnullis ipsi obtrusam, si, ut in pulvere Birkmanni fit, aliis absorbentibus, incidentibus & aromaticis miscebitur, ubi quantũ in se est, acorem vitiosum temperabit, reliqua autem ingredientia circa calorem vitalem, tonumque & fermenti vigorem occupabuntur.

§ XLV. Non possumus non hoc loco varietatis figurarum, quibus frigus in lixiviis vegetabiliũ congelatis ludere solet, meminisse, dum schemata plantarum crematarum, earumque partium subinde adeo nitide adumbrat, ut ea spectantium animis, nescio quam opinionem de virtute seminali, ideaque totius concreti, in ejus cinere & ⊖e fixo latitante, ingenerent. Memorabile est inter alios, non superficiariæ eruditionis viros, etiam Quercetano talismodi phantasmata illusisse, ut debile lixivium, ex urticæ cinere tractum, & per noctem in testa a frigore in glaciem constrictum, mane videns, verbis Helmontii, § 12, Tr. Pharmacop. ac Dispens. nov. p 438, miratus exclamaret: *Ehem frondium urticæ figuram in glacie conspicio! gavisusque axioma fundaret:*

 quod

quod in cinere ens seminale figurativum herbarum, ignibus invictum, permaneret.

§ XLVI. Quales harũ frondiũ, in glacie depictarum, facies fuerint, cum nec Helmontius, nec ipse Quercetanus scripto reliquerint, lubet eas, quæ nostris oculis præterita hyeme plus simplici vice, distinctisque temporibus constanter, lit: S, T, V, in lixivio, X, autem in decocto herbæ sese obtulerunt, exhibere, quibus bina melissæ num. 1, 2, & totidem betonicæ, no. 3, 4, atque salviæ no. 5, 6, archetypo satis bene respondentia schemata, in aquis destillatis visa, una cum istis figuris, quæ no. 7, & 8, in hyssopi, & no. 9 in tussilaginis ♉is, origini non adeo similes apparuerunt, subiunximus. Idque in eorum gratiam potissimum, qui Spiritum aliquem Mundi architectum ejusmodi spectaculorũ faciunt; ut cognoscant, eum circa urticas, neglectis cæteris earum partibus, id quod maxime mirabile in iis est, repræsentando se *valde ingeniosum*, circa sex reliquas *solertem*, in tribus ultimis autem de pingendis, oscitantem *negligentemque* exhibuisse.

§ XLVII. Sed missa lubrica glacie, ejusque levibus umbris, ad *seminis* vires, & reliquos urticæ usus exponendos redeundum est. Colligitur illud mense Iulio & Augusto, inprimis Romanum, nostrate activius, quod in calidioribus regionibus natum, ad primam mansionem tertii caloris gradus assurgere, ajunt, cum apud nos natum, in secundo subsistat. Mirum itaque videtur, ipsum a Petro de Abbano, c. 50 de Venenis, adeo acre statui, ut *comestum os & guttur excoriet, & mictũ ardentem* reddat, & proinde oleum amygd. dulc. lapis bezoar. & mucilago sem. cydonior. bibi debeant. Fluxit error sine dubio ex verbis Dioscoridis, quibus istud *erodentibus medicamentis admisceri* asseritur: unde Vidꝰ Vidiꝰ, Part. 2, lib. 2, c. 3, p. 339, de curat. generatim, occasionem nactus est, semen inter *immodico calore nocentia, universum corpꝰ inflammantia, ardorem in ore, gula, ventre & intestinis excitantia, eaque exulcerantia* numerare: Cum contra ea Galenus, lib. de med. simpl. rectiꝰ latissimum vocabuli erosionis sensum perspiciens, semen æque ac herbam *minime vehementer calefacientem* aut *mordacem*, sed *digerentem* potiꝰ & *resolventem*, & *sine morsu exsiccantem* facultatem obtinere doceat.

§ XLVIII. Quid in pectoris affectibus valeat, ex antecedentibus liquet.

liquet. In urina cienda, calculoque movendo reliquas urticæ partes multum ſuperat, quacunque forma uſurpatum. Encomia ejus vid. ap Trallian. L. 9, Rolfincium, l. c. Frid. Dekkerum, Exercit. pract. circa m. med. Mynſichtum, Muſitanum &c. Hoffmannus in clave, p. 567, jubet die Mariæ Magdal. cum ☉ ♌ ingreditur, tempore matutino ſemina, rore adhuc madida, colligere, eorumque in umbra ſiccatorum ℥iii, cum pulu. foliorum querc9 tenell. & liquirit. ā ℥ii ſaccharique ſ. q. ad gratiam miſcere, & ſingulis pleniluniis ac noviluniis ʒß ad ʒi pro calculo expellendo propinare. Faventin9 ex decocto ſem. urtic. nap. ā ℥ii, rad. gram. ſaxifrag. ā ℥ß c. ▽ parato, & cum nuc. perſicor. ʒi, in emulſione miſto, poſt aliquantulum ſomnum, *mictumque lapideum* promittit.

§ XLIX. Virtus *aphrodiſiaca*, præter Medicos veteres atque recentiores etiam meretricibus innotuit, quæ, I. Bauhino teſte, id amatorib9 ſuis ſtimuli loco ad venerem porrigunt. Vehiculum ipſius a Dioſcoride laudatur paſſum, ſec. Æmilium Macrum de Herb. virtut. autem

Cum vino bibitum venerem ſemen movet ejus, (ſcil. urticæ)
& melius trito, ſi jungas melque piperque.

An ex *flatulentia*, *actu* vel *potentia tali* hæc virtus ſit derivanda, illi definient, qui hanc, ex Galeno deſumtam diſtinctionem, ventilare amant. Carminativum enim ſemen eſſe, cum ejus elementa, tum Amati cur. 95, Cent. 6 docet, ubi viro, loco genituræ flatum excernenti, inter alia, etiam illud commendatum legimus. Idem *uterum aperire*, autor eſt Dioſcorides, unde *ſterilitati* interne atque externe opponitur, apud Sennertum & paſſim. Purgat uterum, ciet menſes, medetur *paſſioni hyſtericæ* & *fluori albo*; de quibus vid. Hippocrates, de Nat. mul. & alii.

§ L. A *purpura* ſereniſſimam perſonam urticæ ſemine, per 14 dies uſurpato, liberatam fuiſſe, didicimus ex Colleg. Wedeliano de morb. extern. ſect. 1, c. 1. Contra febrem intermittentem quotidianam adhibetur a Mercato, lib. 6, de febb. p. 415, in forma pilularum, quas Avicenna ex agar. & ſem. urticæ ā ʒii, cum melle conficere conſvevit. Externe ingreditur clyſteres & emplaſtra rubificantia pro *apoplecticis*, quib9 Empiricus Wurtenbergenſis linguam fricando loquelam reddidit. Cancro inſpergit pulverem Theod. Dorſtenius, Botan. fol. 301, præeunte Galeno & Fernelio l. c. Oleum expreſſum alvum emollit, ſumtum & per clyſterem injectum, pellit urinam, facit ad expectorationem, inſtillatur auribus ulceratis, illinitur pernionibus, imo, quod mireris, labiis etiam mammisque fiſſis. Si ℔ß ſem. urtic. min. cum ℥ iv rad. raphan. ſylv. in taleolos ſecti, rad. ari & pip. long. ā ℔ii (forſan ℥ii) cum vini malvat. vel

rhe-

Rhenani opt. s. q. per 14 ☉ digeruntur, hinc per alembicum liquor evocatur, prodit Aqua ad ariduras Hoffmanni, in Thes. pharm. S. 1, no. 8, descripta, qua lintea madefiunt, iisque membra arida bis terque in die fortiter fricantur, ut incalescant.

§ LI. Cum illustri Wedelio autore, cap. 2, de sale vol. plant. p. 11, *in semina plantarum, ductu naturali, & extraneo calore vegetante solari, vis & anima quasi omnis abeat, recumbatque in his, ceu in puncto ultimo, sal volatile,* inclusimus ℥xv sem. urtic. maj. ☊æ vitreæ, ubi prodiit ex balneo sicco phlegma per guttas, mox ♎ nebulosus, cum salis volat. cryſtallis flavis, diaphanis, absque certa figura & angulorum numero, capaci excipulo affixis, & tandem ₒ° crassum foetidissimum, quod cum ▽, ♎u & sal. volat. confusum, pendebat ℥v, quæ salis fixi, partim ex ☉ hujus destillationis, partim ex herbæ cineribus extracti ℥x superfusæ, prævia aliquot dierum digestione, ex cucurbita liquorem penetrantissimi odoris atque saporis, olei flavi modicum, nil vero salis volatilis largiebantur. Abierat enim pars ej9 in poros phlegmatis, ut tot9 latex ♎um referret, parte altera a ☉ nigricante absorpta, ex quo per cohobationem in alembicum post ♎um & ₒ° elevabatur, quantitate fere majore, quam ex ☊ prodierat, manifesto indicio, portionem olei salinum habitum induisse, ab igne & sale fixo alteratam.

§ LII. Semen urticæ minoris fundit quidem *largiorem humiditatem*, quam modo dictæ majoris, sed est *debilior sapore* atque *odore:* quam sine dubio reliquis speciebus multo activiorem Romana suppeditasset, si huic labori sufficiens pondus præsto fuisset.

§ LIII. Claudimus tractationem urticarum usu earum *domestico.* Papulares mei, inquit S. Pauli Quadr. Bot. certo experimento cerevisiæ recentis intempestiuam fermentationem inhibent, eamque a tonitru defendunt, collocando in doliis urticam urentem maximam, & frusta chalybis. Sit fides penes autorem. De lineis *pannis delicatis*, in India orientali apud Calecutos & Goas ex urticarum cortice, diu in aqua macerato textis, & inde in regiones occidentis translatis, legi potest Lobel in stirp. Adv. An, quod nomen svadet, isti panni idem sint cum hodierno Netel vel Neßeltuch / in medio relinquim9, Mercatorum nostrorum negligentiam in cognoscenda origine mercium suarum merito increpantes. Videri possunt de hac materia Georg. a Turre Hist. plant. lib. 2, c. 73, p. 461, & Iacobus Wolffius Scrut. amuletor med. C. 2, sect. 1, p. 200.

D. S. L. H. E. G.

I. S. A.

GEORGII VVOLFFGANGI VVEDELII,

HEREDITARII IN Schwartza/
MEDICINÆ DOCTORIS, COMITIS PALATINI CÆSAREI, SERENISSIMORVM SAXONIÆ DVCVM CONSILIARII ET ARCHIATRI, THEORETICES PROFESSORIS PVBLICI ORDINARII,

FACVLTATIS MEDICÆ DECANI,

Propempticon Inaugurale,

DE

SABINA SCRIPTVRÆ.

IENÆ,
Typis CHRISTOPHORI KREBSII.

I. N. I.

SApientiſſimus omnium merito celebratur SALOMO, rex Iſraelitarum, tum ob alias animi excelſas dotes, tum ob ſcientiam rerum naturalium, & quæcunque in his ab homine ſciri & cognoſci poſſunt, vnde & reconditæ huius ſapientiæ in ſcriptis velut aureolæ paſſim elucent.

Ex his vulgo minus æſtimari viſus locus inſignis eſt, quando ad pulchritudinem, excellentiam ac ſplendorem domorum deſcribendam, ſi ad literam illa intelligamus, in *Cantico Canticorum cap. 1. verſ. 17. Trabes* inquit, *domorum noſtrarum cedrinæ, laquearia noſtra abiegna*, interprete *Pagnino*.

Vtut vero etiam de toto textu plura occurrant dicenda, attamen cum agatur de materia & ſtructura ædium, de ligno non vno, ſed gemino, adeoque & nomine duplici, & conſequenter vſu ſingulorum; operæ pretium fuerit, vocare etiam hæc ad forum phyſico-medicum & mechanicum.

Ligna ad baſin ædificiorum, ad tigna, trabes, parietes, interſtitia, fundamenta, lege artis facientia, varia quidem in vſu ſunt; alia tamen ſelecta præ aliis, ſeu firmitudinem ſpectes, ſeu durationem, ipſamque aptitudinem; alia ad eſſe, alia ad bene eſſe; alia ad vſum primarium, alia ſecundarium, ornatum ipſum. Singula ſacer textus accurate nominat, ſeu vtraque potius.

Quotiescunque vero in hoc vel illo loco variant interpretes in verſione, argutari fas eſt, dubiam eſſe ſignificationem, non enim niſi vna eſt veritas, in radice, reliquæ voces ſunt mutuatitiæ, & ſuccedaneæ, quid pro quo vocant medici vulgo. Quare dulcius ex ipſo fonte bibuntur aquæ. Neque male hinc abſolute iudicandum eſt, quando non genuinus, verus & vnus ſenſus exprimitur. Idque duplici fere de cauſa contingit, partim ex linguarum notione minus accurata, partim & potiſſimum ex ignorantia ſubiecti, ſeu materiæ ipſius, qua de agitur. Vtraque nota eſſe debent, & coniungi, ſi veritatem ſcrutemur accurate; ſin ſecus, æquiuocatio emergit, nec exhauriri poteſt, ſed dubia manet mens textus cuiuscunque, nedum myſtici.

Non

Non laudabimus vocem ligni prioris אֲרָזִים ab aliis abietem, ab aliis laricem reddi, vnde id inconueniens emergit, si abietem & posteriori tribuas, vt frustranea resultet repetitio. Ast facile hoc diluitur, & cessat, si cedrum vertamus, quod fontibus Hebræis optime & vnice quadrat: maior de altero dubitatio & dissensus est, id quod præcipue iam nostrum faciemus.

Enimuero circa vocem בְּרוֹתִים *brutina* vulgo, reuera, quod diximus, euenit, & exemplum habetur, non posse eluctari, qui rectissime etiam reddunt ad literam, ob dubiam descriptionem eorum, a quibus ediscere par erat, quid rei esset; quæ quamdiu latet, obscura est, nec noueris, quæ, qualis, quanta sit, vnde in deuia flectit interpretes, etiam callentissimos.

Vtraque itaque ineunda est via, consulendæ sunt linguæ, originaria & sororiantes, consulendi rei naturalis scriptores, seu ex ipsa re hinc philosophandum est; donec concordent vtraque, quo facto exoptatus obtinetur finis. Vox בְּרוֹתִים sine dubio pluralis est, & sic pluralitatem notat, si non speciei, h. l. arborum, tamen partium, ex vna eademque factam diuisuram, segmenta plura, quod apprime vsui laudando conuenit. Singularis vero est בְּרוֹת.

Quod si iam visamus, quomodo versa & reddita sit, facilius *καθ' ἄρσιν* poterimus dicere quid non sit, & hinc *κατὰ θέσιν*, quid sit. Communissima explicatio est *Aben-Esra*, quem plerique sequuntur, tanquam Hebræum; ille vero ex simili quæsiuit criticam analogiam. Cum enim affinia videantur בְּרוֹשׁ, *abies* in plurali בְּרוֹשִׁים *abietes*, confudit arbores inter se distinctas, fingendo commutationem ש & ת illicitam & incongruam, nulla cogente necessitate, & relinquenda sibi distinctione necessaria, vt rei, ita & nominis, ac vice versa.

Sed nec inde negligenda est vox sacri textus, & substituenda alia arbor, v. g. *Quercus*. Ita enim vertunt Biblia *Schmidiana*: Trabes domuum nostrarum (sunt) cedri, ambulacrum nostrum *quercus*. Nulla enim apparet ratio, nisi quod desperando de genuina ac vera explicatione ignotum per notius nomen reddere satagamus, incerta nihilominus & sic relicta in dubio significatione, eius, de quo quæstio erat.

Cum ergo *Buxtorfio* ipsi memorata verosimilis sit magis expositio de ligno brutino, mirum est, alios illum minus secutos, qui aliter reddidere; aut tuendæ sunt hæ partes, aut rectius aliud istis proferen-

dum. Hinc optimum erit, vtrumque prosequi. In bibliis polyglottis quidem non aliam reperias, quam vulgaribus dictis congruam, quamuis *Targum* seu *Chaldaica translatio* cupresso addat arceuton, (seu iuniperum,) & pinum; nil obstat tamen, quin authenticum textum ἀπὸ τȣ͂ κοινȣ͂, seu fontibus aliis, Arabicis, Græcis & Latinis audeamus illustrare.

Enimuero *Arabibus* بَرَاتِي est *sabina*, nemine dubitante, quæ vox etiam apud *Diodorum Siculum* refertur & extat, & varia inflexione in barathron, boraton, barython, byraton, vt solet eiusmodi casibus fieri, detorta, reuera tamen eadem. Græcis, posterioribus inprimis, vt *Dioscorid*, *Galeno* & reliquis βράθυ & βράθυς audit. Per syncopen & contractionem scilicet eliso o, imo, cum apud Latinos t durum, & th eodem fere sono efferantur, vlterius processit detorsio, & vocales ipsæ suos, vt sic loquar, passæ sunt manes.

Adeoque factum est, vt arbor hæc, ex eodem fundamento, flexione nota huic linguæ & solenni, omnibus aliis contra, in vs, dicta sit *Plinio bratus*, quæ lectio correctior & genuina magis est. Loco huius vero, cum videretur hæc minus quadrare aliis vocibus Ausoniis, & ab iis abludere, per criticam, i. e. variam hinc lectionem in quamplurimis editionibus *arboris bruta* denominatio enata fuit.

Neque id adeo mirandum, si cogitemus, vel nouerimus ex hoc & aliis exemplis, qui excerpendo solum occupantur, & ex autoribus magis, quam ex re ipsa sapiunt, talibus abunde velificari erroribus, confundendo homogenea, & sic entia multiplicando præter necessitatem; non aliter, ac præcones olim, qui personam hanc illam publice laudabant, nec adstantem tamen agnoscebant.

Sed audiamus iam huius census *Plinium*, quid scribat de arbore bruta, seu brato potius, vt ex MSS. collectum est, vel animaduersum & sic correctum merito, (ne dicamus, quibusdam bruten legi,) locus est *l. 12. Nat. Hist. c. 17.* Petunt, *scribit*, (Arabes,) in Helimæos arborem bratum, cupresso fusæ similem exalbidis ramis, iucundi odoris accensam, odorem esse proximum cedro, & reliqua. Sane omnia hæc quadrant sabinæ, imo ipsissima sic describitur, cupresso similis, & eodem autore, & omnium consensu, vnde & Sabinam - Cupressum, verbis *Apulei*, aptissime vocant. Recte hinc *Pinetus*, interpres Gallus, selon aucuns, *ait*, c'est la premiere espece de sauinier.

Quid

Quid enim eſt cupreſſus fuſa, quam Sabina, cuius proprium eſt, omnium autorum conſenſu, & autopſia teſte, vt in latitudinem magis diffundatur, quam in ſublime elata deprehendatur, ſibi relicta. Vnde reuera arbor bratus, cum brathy, ſeu ſabina, cuius *l. 24. c. 18.* meminit, plane eadem eſt, non alia, quicquid etiam alii contra ea afferant, neque enim alia huius generis demonſtrari poteſt, qua de eadem prædicari poſſint, ſeu quoad nomen, ſeu quoad rem ipſam, affectiones, vſum ſubſtratæ materiæ, & reliqua.

Notanter vero ex textu *Plinii* patet, illum hanc arborem non vidiſſe, dum ex aliis hæc deſcribit. Licet vero propius paulo illi interpretes ſcopo accedere videri poſſint, qui cupreſſum vertunt, optime & rectiſſime tamen, qui ſabinam-cupreſſum, cupreſſum Creticam, vel potius vno verbo recepto ſabinam, reddunt, vel perſuaderi poſſunt, vt ita vertant.

Non poſſumus hoc loco, quin illud notemus, in *Concordantiis Bibliorum Germanico-Hebraico-Græcis*, inſigni errore, vt nobis quidem videtur, vocem אֲרָזִים κέδρος verſam, & cum altera בְּרוֹתִים, adeoque cedrum cum cupreſſo confuſam legi, quod euoluenti locum mox oculis patebit.

Enimuero porro in textu ſacro notandus venit vſus ſpecialis, & quidem ſicut cedrus ad trabes, & tigna, ita ſabina, vt nomen Latinum hodie receptum ex merito retineamus, ad laquearia, vel, vt alii reddunt, ad ambulacra inſeruiit, quæ facile conciliari queunt, ſi quidem ornatum, quem præſtat, intelligi, & decorem, reputemus.

Quod ſi itaque ſequamur LXX. qui φατνώματα reddunt, ſeu *laquearia*, idem emergit, ac, ſi verbis *Tullii* loquamur, templum vndique tectum, pulcherrime laqueatum. Germ. Taffelwerck/ getäffelte Decken des Gemachs. Si cum *Lucilio* apud *Iſidorum*, ex cedro & ſabina reſ tant ædesque lacusque. Notabile hinc porro eſt, & apud *Ereſium* ὀροφάς τινας ἐκ θυΐας, *contignationes olim vetuſtiſſimas* ex *Thuia*, confectas fuiſſe, quæ ipſiſſima ſunt laquearia; qui locus hunc quoque ſacrum magis confirmat.

Sed vti hæc videntur ad literam clare ſatis patere, ita ex hiſce fundamentis vel ſcitis medicis, ſi Chriſtianum in morem nobis licuerit ſenſu myſtico applicare, dixerimus ſymbolum hoc eſſe piorum ac fidelium. Quid aliud eſt corpus noſtrum, vel eſſe debet, quam domus, eaque non tam animæ noſtræ, quam Dei viuentis O. M. &

templum Spiritus Sancti? quid corpora nostra, quam membra Christi? quid ipsimet, quam domestici Dei, superstructi super fundamentum Apostolorum ac Prophetarum, cuius imus angularis lapis est ipse Iesvs Christvs, vt verbis Scripturæ congrue loquamur.

Cedrus ergo symbolum sit fidei, cuius excelsitas, firmitas & constantia, huc commode applicatur, hæc quippe vnice decet corda fidelium, si aduentum gratiosum, & *μονὴν*, *mansionem*, diuino numini & sacrosancto præbere debeant. Sabina sua humilitate & diffusione in ramos, &, inclinatione ramorum in terram, amoris proximi signaculum largitur. Vtraque communi viridanti & immarcescibili colore, odore, & thyinorum lignorum affectionibus aliis, precum, tanquam sacrificiorum genuinorum, spei, & reliquarum virtutum, verbo pietatis, lemmata constituunt singulis.

Ita vero totum ædificium & in indiuiduo, & communione sanctorum in vniuersa ecclesia, congruenter coagmentatum crescit in templum sanctum in Domino, in quo coædificamur in habitaculum Dei per spiritum, vt iterum verbis scripturæ vtamur.

Cum itaque *Buxtorfium*, *Cocceium*, *cogitationibus in hunc locum*, (qui reddit: tigna domuum nostrarum sunt cedri; trabes nostræ brutinæ,) & ex nostris *I. Olearium* &c. sequamur, & quid sint ligna brutina, quoad nomen & rem ipsam, hactenus vulgo neglectam, vel ignoratam, quoad materiale & formale, exposuerimus, facile efficitur, nostra quidem opinione, hanc interpretationem esse genuinam.

Quadrare vero Sabinam, seu, si mauis, arborem bratum, eodem nomine signatam, ad laquearia, ad mensas, ad arte elaborata alia, veteribusque longe tum notissima, tum pretiosissima, partim aliis profanis autoribus, medicis, & historicis, partim autopsia & mechanica facillimum erit vlterius demonstrare.

Tacemus alia huc applicanda, & promptissime inde fluentia, etiam ad mysticum maxime sensum, quod centrum ligni huius lectissimi & incomparabilis sit rubrum, peripheria alba, & plura similia, suo loco addenda.

Præmittere hæc voluimus Dissertationi Inavgvrali, de Vrticis, Clarissimi & meritissimi Artis medicæ Candidati

IOHAN-

IOHANNIS MELCHIORIS DRECHSLERI.

Lucem primitus aſpexit, anno poſt recuperatam ſalutem MDCXXCII. D. V. Maii Wanslebiæ, vrbe in Ducatu Magdeburgenſi ſita, parentibus honeſtiſſimis; Patre Melchiore Drechslero, Præfecto iam memoratæ vrbis, diſtrictusque incorporati, laudatiſſimo, iamdudum autem ad meliorem vitam vocato; Matre omni virtutum laude ornatisſima, Sophia, nata Iüterbockn.

Huic, poſt immaturum optimi Mariti obitum, multum fuit ſolicitudinis, quo eum a primis ſtatim annis, tam pietatis atque probitatis, quam bonarum artium fundamentis, Præceptorum dexterrimorum ductu, imbutum redderet.

Aurigante autem fato Thuringiam vectus, cura dein ac amore paterno vere ſingulari, & ex ore eiusdem vix ſatis deprædicando fruitus eſt Admodum Reuerendi & Amplisſimi, M. Iohannis Christophori Listii, Paſtoris Vtenbachenſis & Köſtnizenſis vigilantisſimi, inſimulque Dioeceſeos Dornburgenſis Adiuncti grauisſimi, cuius ſuaſu, vlterius progredi intendens, Lyceum Vinarienſe adiit, promptisſimosque ibidem ſedula informatione reperit Amplisſimos & præclarisſimos Philippvm Grosgebavervm, Rectorem, & M. Iohannem Günthervm, Con-Rectorem, Præceptores ſolertisſimos, fidelisſimosque.

Per quinquennium iſtic locorum commoratus, florentisſimum demum hunc noſtrum aſcendit Heliconem, inque ordinem Studioſorum receptus, anno MDCC I. d. IX. Auguſti, me Pro-Rectore, nihil prius, nihil antiquius habuit, quam vt in Philoſophicis & Medicis ſcholis, ſub ductu Virorum Clarisſimorum, Nobilisſimorum, Excellentisſimorum, & Celeberrimorum ſolidos ſibi fœneraret profectus.

In illis, nominatim in Logicis, ope & manuductione vſus eſt M. Iohannis Simonis Bvrgoldi, Facult. Phil. t. t. Adiuncti: in Ethicis & Politicis D. Iohannis Philippi Trevneri, Logic. & Metaphyſ. Profeſſoris: in Phyſicis autem, Mathematicis, & Curioſis valde delectabilibus experimentis, Georgii Alberti Hambergeri, Mathematum & Phyſices Profeſſoris, cuius promptitudinem & humanitatem decenter extollit.

Medi-

Medica his, tanquam basi, superstruens, multum lucis ac commodi percepit e Lectionibus publicis Therapeuticis venerandi Senioris D. Rudolffi Gvilielmi Cravsii, Hered. in Mellingen, Praxeos & Chimiæ Professoris, itemque Academiæ Leopoldinæ Collegæ primarii.

Cumque nostrum etiam laudare ipsi placuerit testimonium, merito laudem modesti moris, diligentiæ, & profectuum insignium, tam in publicis ordinariis, quam priuatis Lectionibus acquisitorum, tribuimus & exhibemus, seu Theoretica exercitia spectes, seu practica, quæ sedulo frequentauit.

Deprædicat inprimis laudatissimam informationem, affectum, & humanitatem D. Ioh. Hadriani Slevogtii, Hered. in Ober-Rosla, Anat. Botan. & Chirurg. Professoris & Med. Duc. Prouincialis Saxonici, quibus, tam in demonstrationibus publicis botanicis & anatomicis, (quas in octo cadaueribus humanis, tribus masculinis, & quinque fœmininis, binumero grauidis, publice artificiose dissectis, vidisse gloriatur,) quam priuatis, anatomico-chirurgicis, chimico-pharmaceuticis, exercitio disputatorio, casuali practico, librorum rariorum beneuola communicatione, aditu liberiori, ad selectum materiæ medicæ instructissimum, concesso, priuatisque discursibus fruge refertissimis, ipsum beauit.

Lectionibus demum publicis, aphorismos Hippocratis & operationes selectiores Chirurgicas explanantibus, D. Ernesti Heinrici Wedelii, Prof. Publ. Extraord. sedulo interfuit.

His aliisque mediis sufficienter formato & confirmato ingenii robore, vt digno charactere præditus acquisitas dotes in proximi salutem impendere possit, a Facultate nostra decenter petiit, vt in numerum Candidatorum reciperetur. Admissus sufficienter profectus suos in Examinibus probauit, vnde cathedra quoque publica eidem adaperta fuit.

Cum ergo publice D. XXIII. Maii habiturus sit Dissertationem solennem laudatam, sub præsidio Slevogtiano, vt actui huic gratiosa & beneuola sua præsentia interesse dignentur Magnificus Pro-Rector, Illustrissimus Comes, Patres Academiæ venerandi, & omnium ordinum Hospites & Commilitones nobilissimi, decentissime, obseruanter & humaniter oro rogoque. P. P. sub Sigillo Facultatis Ienæ, D. XXII. Maii, M DCC VII.

(L. S.)

A
B
C
a
D
d
E
F
G
H
I
K
L
M
N
R
Q
P
O

S

T

V

X

1

2

3

4

5

6

7

8

9

A
B
C
a
D
d
E
F
G
H
I
K
L
M
N
O
R
Q
P
O

S

T

V

X

1

2

3

4

5

6

7

8

9